

Проектот е финансиран од Европската унија

Проектот е имплементиран од The Kvinna till Kvinna Foundation и Организација на жените на општина Свети Николе

КАКО ДО ФУНКЦИОНАЛНИ ЛОКАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ

ТИ ЗНАЕШ
КОЛКУ ВРЕДАМ
А СЕПАК

САМО 6

ОД 80

ГРАДОНАЧАЛНИЦИ

СЕ ЖЕНИ

#РодовоРамноправенВардарскиРегион

Како до функционални локални механизми за родова еднаквост

Авторки:

Милка Димитровска
(експертка)

Благица Киров
(истражувачка)

Бети Толевска
(истражувачка)

Како до функционални локални механизми за родова еднаквост

Издавач:

The Kvinna till Kvinna Foundation (Фондација Жена за жена)

Уредничка:

Дијана Стојановиќ-Ѓорѓевиќ

Лекторка:

Весна Костоска

Фотографии:

Маја Јаневска-Илиева, Дијана Стојановиќ-Ѓорѓевиќ, Бојана Трајковска

Печатница:

Диги принт Скопје

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

352.075.2:305.5(497.71)(047.31)

305.5:352(497.71)(047.31)

ДИМИТРОВСКА, Милка

Како до функционални локални механизми за родова еднаквост /
Милка Димитровска, Благица Киров, Бети Толевска. - Скопје : Фондација
Жена за жена, 2020. - [37] стр. ; 30 см

Summary. - Содржи и: Анекс

ISBN 978-608-66343-1-5

1. Киров, Благица [автор] 2. Толевска, Бети [автор]

а) Комисија за еднакви можности меѓу жените и мажите - Локална
самоуправа - Вардарски Регион - Истражувања б) Родова еднаквост -
Локална самоуправа - Вардарски Регион - Истражувања

COBISS.MK-ID 112412938

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ.....	4
1. ВОВЕД	5
1.1. Значење на еднаквоста општо и во македонски и локален контекст	5
1.2. Методологија.....	6
2. ОПШТИНА ВЕЛЕС.....	8
3. ОПШТИНА НЕГОТИНО	14
4. ОПШТИНА ДЕМИР КАПИЈА.....	19
5. ОПШТИНА КАВАДАРЦИ	23
6. ОПШТИНА СВЕТИ НИКОЛЕ	27
7. ЗАКЛУЧОЦИ	31
АНЕКС.....	34

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

РСМ – Република Северна Македонија

КЕМЖМ – комисија/комисии за еднакви можности меѓу жените и мажите

МТСП – Министерство за труд и социјална политика

НВО – невладини организации

ЗЕЛС – Заедница на единици на локалната самоуправа

УНДП – Програма за развој на Обединетите нации

АВРСМ – Агенција за вработување на Република Северна Македонија

ГИЖ – Граѓанска иницијатива на жени

SUMMARY

The goal of this monitoring report is to evaluate the increased efficiency and efficacy of the local mechanisms for gender equality in five targeted municipalities in the Vardar Region of the Republic of North Macedonia.

To the end of ensuring continuity in enhancing equal opportunities between women and men, systematic endeavours are necessary to develop functional gender mechanisms both on central and local level. In this context, this monitoring report unveils the steps forwards of the representative sample municipalities that were possible to be achieved within a year. The report refers to an empirical research with dominant qualitative analysis. The study from 2019 “From law to practice – how functional are the local mechanisms for gender equality? Study in Vardar and East Region” represents a reference point and broader conceptual basis while the current circumstances depicted in this report are measured and compared with the ones in the former.

Regarding the findings, besides the municipal specificities, general moderate but quality trend in positive direction is noted in every analyzed aspect and process, with special accent on undertaking of concrete measures and adoption of plans, programmes and budgets undergone through gender filter. All municipalities are characterized with some progress with different intensity, but two of them lead with adopting of suggestions from the Commissions for Equal opportunities of women and men by the municipal councils and realization of some of the adopted solutions.

Generally, enhanced CEOWM activity is determined due to the increased number of sessions but also because of the contents of their functioning. Other positive trends that are established are: more adequately adjusted consultations with local women, especially with women from rural areas, to the end of identification of their priorities and problems; introducing the process of collection of gender-desegregated data; increased consciousness for equal opportunities of the councilors and administration; allocation of greater finances for gender equality as well as more adequate activity of the relevant municipal representatives. As insufficiently realized potentials in this period, remain the legal opportunities referring to institutional and financial inter-municipal cooperation.

Further and constant research is necessary in order to consistently measure mid-term and long-term endeavours and achievements in the area of gender equality.

1. ВОВЕД

1.1. Значење на еднаквоста општо и во македонски и локален контекст

Во денешните современи општества на сложени и слоевити правни, политички и општествени механизми од особено значење е еднаквоста во смисла на **еднакви можности** за сите, вклучувајќи ги и еднаквите можности на мажите и на жените и следствено од значење се законската забрана за дискриминација по основ на пол и на род¹, како и практичното отсуство на директна и индиректна дискриминација. Имено, овие аксиолошки и правни постановки придонесуваат за целосно искористување на општествените потенцијали, оптимизирање на личната оствареност, како и за поголема функционална кохезивност и синергија. Токму затоа постојаното испитување на состојбите и на можностите за дејствување во полето на родовите прашања е нужно со цел да се детектираат тековите, слабите страни и да се подобри функционирањето на механизмите за заштита на еднаквоста на мажите и на жените на секое ниво на државна власт. Со оглед на тоа што и **на европско, но и на македонско ниво**, во одредени области, родовата еднаквост е не само постигната туку е и карактеристичен белег на одредени струки, сепак, во политичката претставеност и застапеност на жените, во нивната застапеност на вкупниот број раководни позиции, одредени професии, како и во приватните односи и општествена свест постојат сериозни дефицити, што значи простор за битно унапредување на можностите на жените. За тоа да биде достигнато и одржано на високо ниво, претпоставува висока функционалност токму на

¹ Сè уште во меѓународната и европската регулатива, како и во Уставот на РСМ, дефинициите се врзани за полот (sex). Меѓутоа она што би требало да биде прифатлив термин е „род“ (gender) како попрецизна дефиниција која произлегува од посовремена доктрина од онаа за полот, а и е предвидена во домашните законодавства на повеќе европски држави меѓу кои Шведска, Финска, Романија, Србија итн., а од поново време и во македонското законодавство, во чл. 5 од новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација, „Сл. весник на Република Северна Македонија“ бр. 101 од 22.5.2019.

родовите механизми, вклучувајќи ги оние кои произлегуваат од централната власт како стратешки определби, трајни заложби и законски решенија, но и оние кои произлегуваат од локалното ниво кои, пак, исто така, можат да бидат конципирани како стратешка определба за одреден начин на заштита и промовирање на родовата еднаквост, но и како бројни практични и деталizирани решенија како пристап „оддолу нагоре“ (bottom-up approach). Токму поради тоа, од страна на Фондацијата Квина тил Квина (The Kvinna till Kvinna Foundation) и Организацијата на жените на Општина Свети Николе, во содејство со единиците на локалната самоуправа во Вардарскиот Регион, во рамките на проектот „Зајакнување на демократијата преку уна-

предување на родовата еднаквост, функционалните механизми и динамичното граѓанско општество“, беа спроведени повеќе **активности** вклучувајќи: обуки на претставници на комисиите за еднакви можности на жените и на мажите (КЕМЖМ) и на координаторите за еднакви можности на жените и на мажите, оперативна стручна помош во однос на разработката на општинските стратегии, планови и програми, развој на капацитетите на женските граѓански организации од овие региони и истражување и обемна студија со елаборативно лоцирани проблеми и понудени излезни решенија од долгорочна, среднорочна и краткорочна природа. Всушност, студијата „Од закони до пракса – колку се функционални локалните механизми за родова еднаквост? Студија во Вардарски и Источен Регион“ претставува референтна точка и поширока концептуална база, додека актуелните состојби во овој извештај се мерат, односно се споредуваат со оние прикажани во неа.

1.2. Методологија

Целта на овој извештај е евалуација на зголемена ефикасност и ефективност на локалните механизми за еднакви можности на жените и на мажите.

Од значење е временскиот период кој изминал со цел да се измерат и да се квалификуваат новите состојби, поточно мониторинг извештајот би требало да покаже кои се квалитативните промени на локалните механизми за еднакви можности во период од една година, односно од моментот на почетокот на проектните активности во кои беа вклучени претставници на локалните механизми до јануари 2020 година.

За наведениов период од една година, успехот, односно дали и колку се подобрил квалитетот на овие локални механизми за еднакви можности, се мери според следниве **индикатори**:

– Квантитативни: број на одржани седници на КЕМЖМ, фреквенција на професионални контакти на координатори со други научни и стручни организации и здруженија и НВО, количина на собрани родово разделени податоци и фреквенција на меѓуопштинска соработка.

– Квалитативни: вид на преземени мерки и постигнати резултати во областа на еднаквите можности на жените и на мажите, вид на разгледани и предложени програми, планови и други акти од страна на КЕМЖМ, вид на прифатени акти од страна на совет, начин на консултација на жени при креирање на буџет, усвојување на годишен план на седници и активности од страна на КЕМЖМ, вид на сознанија и ниво на свест за еднакви можности кај општинските советници и администрацијата, пракса на добивање родово разделени податоци, употреба на научни истражувања и консултации со граѓански сектор од страна на КЕМЖМ и содржина на меѓуопштинска соработка.

Имено, доминира квалитативната анализа која се базира на релевантните одговори од интервјуата на претходната студија, како и компаративниот метод.

Во согласност со претходната студија и проектните активности кои се однесуваа на 9 општини во Источниот и Вардарскиот Регион, за намената на овој мониторинг извештај од овие два региона беше земен потесен репрезентативен примерок на општини, поконкретно општините Велес, Кавадарци, Демир Капија, Свети Николе и Неготино. Беа спроведени вкупно 10 интервјуа, односно во петте горенаведени општини беа интервјуирани претседателките на КЕМЖМ и координаторките за еднакви можности на жените и на мажите.

Како и во референтната студија, истражувањето беше емпириско, со употреба на инструментот професионално интервју, но со потесен обем на содржина врзана за целта на мониторинг извештајот. Тематскиот опфат се врзува за можните промени во текот на една година, но не и за долгорочните сугестии од студијата.

2. ОПШТИНА ВЕЛЕС

Во поглед на мерките преземени од Општина Велес заради надминување на состојбата на нееднаквост меѓу жените и мажите, во периодот на проектните активности и по нивната реализација може да се забележат базични поместувања насочени кон надминување на родовата нееднаквост. Што се однесува на претходниот период, испитаничките воопштено наведуваат мерки во областа на превенцијата, сензибилност на советниците, учество на обуки од голем број на организации и домашни институции, како и учество во рамки на проекти каде што општината се јавува како партнер или носител, еднакво вклучување во тимовите за реализација и за креирање на годишните програми, како и стремеж кон родово балансирано буџетирање, а само една конкретна мерка беше спомената – отворено истурена детска градинка за опфат на деца од руралните средини. По вклучувањето во проектните активности и по менторскиот процес се наведуваат повеќе конкретни мерки како што е започнувањето на прибирањето родово разделени податоци како исклучително важна активност преземена во овој период, која ќе им служи како основа при креирање на идните општински програми, планови, буџети и повеќегодишни стратешки документи. Реализирани се низа активности во Одделението за јавни дејности кое покрива девет области со најмногу надлежности како што се: образование, култура, социјална заштита, здравство, граѓански организации, така што активности се преземени во сите области по сите теми каде што е

препознаена потребата за инкорпорирање на родовата компонента во локалните политики.

Иако претходно Општина Велес бележи позитивни трендови за воспоставување родова рамноправност, меѓу кои и воспоставената практика за делегација на надлежности и средства од Програмата за родова рамноправност на женска организација, сепак, во периодот на проектните активности во 2019 година беше евидентирана стагнација, немаше видливи промени и значајни резултати во полето на родовата рамноправност. По вклучување и реализирање на проектните активности, нотирано е **придвигување на работите и деблокирање, одмрзнување на процесите во областа на родовата рамноправност**. Имено, како **најголем резултат** е идентификувано започнувањето на работата и функционирањето на КЕМЖМ, но подобрени се и комуникациите и граѓанското учество со женските граѓански организации и граѓанските организации кои работат со женски права и родова еднаквост. Дополнително, покрај на ниво на советници, се наведува и проширување на процесите на ниво на администрација, со вклучување во менторирањето и родова сензибилност на новоназначениот раководител на Одделение кое покрива 9 области и повеќе релевантни општински службеници од Одделението за локален економски развој и од внатрешна ревизија, што е значајно за натамошен увид во родово одговорното буџетирање.

Драстични подобрувања се забележуваат во поглед на функционалноста и на продуктивноста на општинската КЕМЖМ. Ако претходно, почнувајќи од 2018 година, оваа комисија хибернирала и одржала само една седница, веќе во втората половина на 2019 година, по вклучувањето во проектните активности, велешката **КЕМЖМ започнала да функционира** и ја интензивирала својата работа. Така, во

последните 6 месеци од 2019 година, КЕМЖМ одржала 4 седници на кои биле разгледани сите предлози и нацрти на годишните програми, се усвоил Годишниот план за седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година и се иницирале неколку активности со граѓански организации.

Како резултат на деблокирањето на работата на КЕМЖМ евидентни се големи подобрувања во функционирањето на оваа комисија. Во рамките на тековниот комисијски мандат, претходната нефункционалност на КЕМЖМ сама по себе подразбира дека не биле разгледувани општински развојни програми, планови, акти и одлуки. Но, по вклучувањето во проектните активности, **сите годишни програми на општината, како и буџетот биле разгледани на седниците на КЕМЖМ.** Дополнително наведени се и годишните извештаи за работењето на општинските училишта, за комуналната инфраструктура, за урбанистичките планови и за животната средина како предмет на разгледување од страна на КЕМЖМ.

Во поглед на консултирањето на жени со цел идентификување на нивни приоритети и потреби заради идно инкорпорирање во општинскиот буџет, **консултациите со жени се одвиваат многу поинтензивно** преку граѓански организации кои се занимаваат со човекови и женски права, со користење на наодите од истражувањата за потребите на жените со посебни потреби и од жените од руралните средини, со јавна презентација на истражувачките наоди во општината, но и на посебни состаноци, при што во консултациските процеси се вклучени и координаторката и советнички од КЕМЖМ, а идентификуваните женски приоритети и потреби се архивирани во општината. Во претходниот период не постоеле посебни консултации со жени, освен јавни расправи по одредени прашања како форма за консултирање на граѓаните, кои, сепак, не биле фокусирани на идентификување на приоритетите и на потребите на жените.

Реализираните консултации претежно биле **со жени од рурални подрачја** бидејќи проценката на општинската родова машинерија била дека жените од градот имаат „поголем пристап до сè“. Забележлива е заложбата во новата 2020 година општината да почне да работи и со жените од урбаните средини.

Еден од индикаторите на функционалноста и на одржливоста на КЕМЖМ во наредниот период по завршување на проектните активности е **усвојувањето на Годишен план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година.** Овој план за комисијска работа е усвоен и од КЕМЖМ и од Советот на Општина Велес.

Активацијата на КЕМЖМ несомнено резултира и со **конкретни комисијски предлози** за унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите, што е целосно спротивно со претходно идентификуваниот недостаток на предложени мерки и активности од страна на нефункционалната КЕМЖМ. Имено, во периодот

по вклучување во проектните активности веќе е започната реализација на конкретна мерка предложена од страна на КЕМЖМ за поставување на урбана опрема за деца во парковите во село Оризари и Башино Село за што со посебен ангажман на КЕМЖМ се наменети и се реализирани 200 000 денари од општинскиот буџет. Дополнително нотирани се и повеќе активности на членовите на КЕМЖМ како на пример: донесување на Годишен план на активности на КЕМЖМ во 2020 година, интензивни внатрешекторски консултации на советниците со општинската администрација за реализација на предложената мерка, за запазување на родово одговорниот пристап со дадени насоки при креирањето на годишните програми и општинскиот буџетот, а предложени се и активности во рамките на 16-дневната кампања против насилство врз жените.

Претходната временна нефункционалност на КЕМЖМ услови во претходниот период Советот да биде ускратен од родовиот филтер при подготовка и усвојување на стратешки документи, развојни програми, акти и одлуки и нивно имплементирање. Но, веќе по вклучувањето во проектните активности, по предлог на КЕМЖМ, Советот го усвоил Годишниот план за седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година, а се наведуваат и други **усвоени предлози за мерки и активности** како проширување на мрежата за осветлување, зголемување на буџетските средства за згрижување и за третирање на бездомните кучиња, зголемување на планот на средствата за прибирање на комуналниот отпад, детски игралишта, паркови и површини, главни линии, канализација, како и посебен фокус на подобрување на хигиената и на јавната чистота. Ова претставува евидентен напредок во запазување и остварување на принципот на еднакви можности во општинските програми и буџет, како и целосно операционализирање на законските надлежности и функции од страна на КЕМЖМ.

Од моментот на формирањето на тековната КЕМЖМ не се остварувале професионални контакти со невладини организации, здруженија, научни и стручни, заради изнесување на нивни мислења по прашања што се разгледуваат на седниците на КЕМЖМ, иако во минатите комисиски состави постоела ваква пракса. Меѓутоа, по вклучување во проектните активности состојбата е променета така што и **коор-**

динаторката и КЕМЖМ постојано контактираат со невладини организации.

Притоа со координаторката, како постојан елемент од општинската родова машинерија, постои воспоставена пракса на двонасочна комуникација, додека КЕМЖМ исто така постојано контактира, но средбите со невладините организации не се претходно планирани, туку се во согласност со потребата. Како позитивни примери се наведуваат организирани заеднички активности со граѓанските организации на кои тие имаат можност да ги презентираат нивните експертски наоди и да ги дискутираат со општинските претставници.

Реализираните проектни активности резултирале со **поместувања од претходната родова неутралност кон родова сензибилност на советниците, претседателот на Советот и на општинската администрација, посебно со вклучените службеници од Одделението за финансирање и буџет.** Посебно е забележителна промената на перцепцијата кај советниците кои не се дел од КЕМЖМ и кои претходно не ја забележувале родовата нееднаквост во општината, но по сите обуки, менторски средби и пренесени знаења од колегите кои се членови на КЕМЖМ веќе нема потреба да бидат убедувани за прашања од областа на родовата еднаквост кои веќе се отворени и се актуелизирани во општината. Претседателот на Советот, чиј претходен фокус бил родово неутрален, сега е посочен како сојузник и поддржувач на општинската родова машинерија. Сега веќе советниците сфаќаат дека, за да се постигнат оптимални резултати во областа, потребни се дополнителни обуки за родови сензитивни прашања на сите советници и на раководителите во општинската администрација, континуитет во работата и нови идеи.

Во однос на родовата еднаквост по проектните активности, кај советниците и администрацијата се забележуваат во извесна мера **променети перцепции,** осознавање на различните потреби и приоритети на жените, посебно на жените од руралните средини, како и на реалноста на непостоење на еднакви можности за жените и за мажите.

Во однос на родово разделените податоци, надмината е претходно неповолната состојба во оваа општина бидејќи општината немаше родово разделена база на податоци, ниту пак се користеле такви податоци, односно проблематично било користењето и анализирањето на податоците со кои располагала општината. Како резултат и придобивка од процесот на менторирање **започнато е собирањето на родово разделени податоци** што не постоело претходно како пракса. Забележително е зголемување на свесноста на испитаничките за значењето и за бенефитот

на овие податоци, па веќе е согледано дека ќе им користат на сите одделенија во општината бидејќи ќе бидат основа за издржани и темелни анализи кои ги отсликуваат реално и темелно проблемите и потребите на луѓето во заедницата.

Постои и квалитативно и квантитативно подобрување во однос на користењето податоци од научни истражувања и истражувања од граѓанскиот сектор. Имено, и претходно КЕМЖМ и координаторката за еднакви можности на жените и на мажите користеле податоци од истражувања на Реактор, Центарот за истражување и креирање политики, но по проектните активности КЕМЖМ поконкретно и интензивирани користе податоци од истражувањата фокусирани на жените **од локалните невладини организации** со специфицирани општински познавања како што се Центарот за активни граѓани АКТИВО и Здружение на лица со церебрална парализа кои им служат како база, „столб, но и мост меѓу КЕМЖМ и вистинските проблеми и приоритети на граѓаните“. Општината консултира граѓански организации во доменот на човекови и женски права за што постојат и конкретни примери во доменот на родовата рамноправност и економското јакнење на жените од рурални средини. Општината ги уважува мислењата, барањата, предлозите и сугестиите на сите што работат на оваа проблематика.

Пред вклучувањето во проектните активности, постоечката меѓуопштинска соработка секогаш била во рамките на активностите организирани од ЗЕЛС, од МТСП

и од други проекти во кои е вклучена Општина Велес со тоа што постои континуитет во формите во кои се одвива таа меѓуопштинска соработка. Сепак, по проектните активности, посебно по заедничката студиска посета, унапредена е меѓуопштинската соработка преку изградување на лични релации на доверба меѓу припадниците на општинските родови машинерии, што е идентификувано како придобивка, како и преку споделување, размена и

соработка. Впечатокот е дека тоа е повеќе на интерперсонално ниво, но таа може и институционално да се надоградува.

На прашањето за тоа кое е **најголемото достигнување во овој период во областа на родовата еднаквост во општината и колкаво е неговото значење на овој план**, посочени се голем број придобивки и новитети од кои како најзначајни се профункционарањето на КЕМЖМ и осознавањето на приоритетите и на проблемите на жените од рурални средини, нивно вметнување во општинските

програми и реализирање на голем дел од бараните мерки за руралните жени во трите села Иванковци, Оризари и Башино Село, што навистина претставува значаен исчекор на Општина Велес во областа на родовата еднаквост.

Дополнително како достигнувања се наведуваат уште и: процесот на прибирање на родово разделени податоци, создавањето на интерсекторската работна група, иницијативи за разгледување на нови точки со родов осврт, размена на искуства со 20 нови лица и институционална соработка.

Иако сумирано несомнено е **унапредување на севкупните состојби во областа на родовата рамноправност и еднаквите можности на жените и на мажите** во Општина Велес, други идни активности треба да опфатат дополнително јакнење на капацитетите преку обуки наменети за сите советници и општинската администрација за да се обезбеди континуитет и институционална, општинска меморија, со вклучување на раководните општински структури за континуирано родова сензибилност, како и запознавање на нови култури и практики преку студиски посети.

Потребно е продалбочување на соработката и понатаму, како и посебно работно место за координаторот за еднакви можности на жените и на мажите, со работни задолженија единствено од областа на родовата еднаквост.

3. ОПШТИНА НЕГОТИНО

Во поглед на **мерките преземени од Општина Неготино заради надминување на состојбата на нееднаквост меѓу жените и мажите**, во периодот на проектните активности и по нивната реализација може да се забележи пренасочување на фокусот на општината кон низа активности преземени во рамките на проектот, а поврзани со јакнење на сопствените капацитети на неготинската родова машинерија, меѓу кои: менторскиот процес, обуките, собирање на родово разделена статистика, консултации со жени со користење на нови алатки, како на пример одржување на посебни фокус групи со жени и усвојување на Годишен план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година. Ова, пред сè, индицира свртување на општинската родова машинерија кон градење на сопствените капацитети

и стекнување на нови знаења и разбирања за извршување на законските надлежности и остварување на функциите како на координаторката за еднакви можности на жените и на мажите, така и на КЕМЖМ како нешто што очигледно недостигало во претходниот период. Ако претходниот период се одликува со активности презе-

мени во рамките на општинската корисна работа потпомогната од страна на УНДП и во соработка со АВРСМ, по проектните активности забележителен е процес на учење и на аплицирање на наученото во областа на еднаквите можности меѓу жените и мажите како предуслов за натамошна активност на КЕМЖМ.

Ако претходно немало некои видливи промени ниту значајни резултати во насока на унапредување на родовата рамноправност, **усвојувањето на Годишен план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година е идентификувано како значаен резултат**, додека **постигнувањето на заинтересираност** и подеталното запознавање на советниците со концептот на родова еднаквост претставува добар почеток за во иднина тие да имаат поинакви согледувања за родовата еднаквост и да обрнат внимание кон реализација на активностите предвидени со планот за 2020 година. Во иста насока е и запознавањето на општинската администрација со користењето на родово разделена статистика при подготовка на програмите. Сето ова укажува на не многу видливи, но фундаментални промени кои се основа за натамошно унапредување на родовата рамноправност во општината.

Основни поместувања има и во поглед на функционалноста на општинската КЕМЖМ која не одржала ниедна седница во претходниот период, а по вклучувањето во проектните активности комисијата одржала една седница на која бил изготвен и усвоен Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година и на која останатите членови на КЕМЖМ подетално се запознале со концептот на еднакви можности.

Иако по вклучувањето во проектните активности одржана е една седница на КЕМЖМ, на неа не се разгледувани општински развојни програми, планови, акти и одлуки, што е состојба идентична на претходната. Сепак, во Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година изготвен токму на таа единствена седница, почнувајќи од февруари 2020 година предвидено е редовно одржување на пет седници на КЕМЖМ на кои е предвидено разгледување на повеќе точки, на активности и на програми, како и поднесување иницијативи за еднакви можности до Советот. Со оглед на претходното, **постои минимално поместување од комисијскиот статус кво.**

Во поглед на консултирањето на жени со цел идентификување на нивни приоритети и потреби заради идно инкорпорирање во општинскиот буџет, како резултат на проектните активности **направени се консултации со жени од ранливи категории и невработени жени со вклучување и на локалните институции Центар за социјална работа и АВРСМ.** Овие консултации послужиле општината едновременно да ги запознае жените со општинската програма за социјална заштита и да добие мислења на жените за претприемништвото, за родовата еднаквост и за мерките за социјално ранливи категории. Претходно жени биле консултирани доколку постои некаква програма или проектни активности наменети конкретно за нив, без при тоа да се прават општи средби за информирање на жените. Евидентни се разлики во консултативните практики кои се подобрени, инклузивни, навремени и целисходни, фокусирани на женските приоритети и потреби.

Општина Неготино **реализирала консултации со жени од рурални подрачја** бидејќи, како и во случајот со Општина Велес, поради претходно преземени-

те информативни активности во институциите кои се лоцирани во градот, општинската родова машинерија смета дека „урбаните жени се позапознати од руралните жени“.

Годишен план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година е усвоен од страна на Советот на Општина Неготино и во него е предвидено одржување на најмалку пет седници на КЕМЖМ со соодветни активности и иницијативи од областа на еднаквите можности.

Активацијата на КЕМЖМ во оваа општина се карактеризира со бавно темпо така што во истражувачкиот период **оваа комисија се занимавала со сопственото устројување и етаблирање** преку планирање мерки и активности што ќе ги презема во следната 2020 година со цел да започне да работи продуктивно и функционално. Така, за разлика од претходно неактивната комисија која немала никак-

ви предлози, сега веќе комисијата предвидела неколку мерки и активности поврзани со усвојувањето на Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година и со неговата содржина како што се предлозите за редовни состаноци на КЕМЖМ и воспоставување на меѓусекторски контакти со цел при изготвување на годишните програми да се контролира запазувањето на концептот на еднакви можности од страна на општинската администрација.

Имајќи предвид дека периодот по вклучувањето во проектните активности општинската родова машинерија го искористила за **иницијално етаблирање и активација на КЕМЖМ**, Советот го усвоил единствениот комисијски предлог – Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година, со сите предложени мерки и активности како што се: превентивни предавања за здравствена заштита на жените, разгледување на годишните програми, водење на родово раз-

делена статистика. Ова може да се окарактеризира како бавно, но основно поместување од мртва точка бидејќи претходно комисијата ниту предлагала ниту пак Советот можел да земе предвид или да усвои какви било мерки и активности за унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите во Општина Неготино.

Како и во претходниот период, пред вклучувањето во проектните активности, така и потоа **не се остварувани професионални контакти со невладини организации**, здруженија, научни и стручни, заради изнесување на нивни мислења по прашања што се разгледуваат на седниците на КЕМЖМ, но за разлика од порано, кога причина за тоа била неактивната КЕМЖМ, сега причините се лоцираат во непостоењето на активни граѓански организации од доменот на еднаквите можности во општината. Во овој значаен сегмент општината бележи статус кво.

Учеството во проектните активности резултирало со **стекнување на нови знаења за основите на концептот на родова еднаквост** на членови на КЕМЖМ и на дел од општинската администрација кои посетувале првпат вакви обуки како што се службеници од одделенијата за финансии и ЛЕР, што е значајно за креирање на родово одговорен буџет, како и на останатите советници на кои им биле пренесени новите сознанија од страна на претседателката на КЕМЖМ. Како резултат на тоа планирани се средби и вклучување и на други локални институции кои не се под општинска ингеренција во проблематиката на родовата еднаквост од страна на КЕМЖМ и на координаторката за еднакви можности на жените и на мажите. Вака планираните идни активности се индикатор за подигнатата свест по обуките.

Во однос на родовата еднаквост по проектните активности кај вклучените советници и општинската администрација се забележуваат **новостекнати знаења**, и тоа: разјаснување на концептот на родова еднаквост и негово актуелизирање преку свртување на советничкото внимание кон важноста на овој проблем; запознавање на концептот и во многу други области освен вработувањето, посебно во области поврзани со жените од руралните средини и жените земјоделки каде што е постигнато појаснување на работите и промена на дотогашните перцепции; како и прибирање и правилно презентирање на родово разделени податоци во сите одделенија.

Започнато е собирањето на родово разделени податоци кои претходно не постоеле во Општина Неготино. Во овој сегмент забележително е зголемување на свесноста за значењето на правилното презентирање на податоците со кои располага општината, а кои досега не биле родово разделени во повеќето од одделенијата кои ги прибирале во секојдневната работа, а истовремено различните одделенија се насочени кон тоа какви родово разделени податоци треба да собираат. Во овој дел нотирано е унапредување на состојбата.

Од друга страна, непроменета се чини и состојбата и во однос на користењето податоци од научни истражувања и истражувања од граѓанскиот сектор. Имено, КЕМЖМ сè уште не користат такви податоци од граѓанскиот сектор, а како причина за тоа е непостоење на локална граѓанска организација што се занимава со женски права и родова еднаквост. Сепак, тие ги идентификуваат изворите од кои, при ваква неповолна ситуација, можат да црпат податоци, а тоа се податоците кои веќе ги поседува координаторката за еднакви можности на жените и на мажите презентираат.

рани на обуките на кои биле, податоците од локалниот Центар за социјална работа и од Центарот за вработување при АВРСМ.

Непостоењето на активна граѓанска организација од областа на еднаквите можности е демотивирачки фактор за општината да отвори консултации за родови прашања со нив. Објективно неповолниот општински контекст по ова прашање се наведува како причина за непроменета ситуација.

Постојат позитивни исчекори во поглед на меѓуопштинска соработка на полето на еднаквите можности меѓу жените и мажите по проектните активности.

Имено, ако претходно во оваа општина не постоела меѓуопштинска соработка во никаков облик, по проектните активности **се назираат првите зачетоци на соработката меѓу општините** во областа на еднаквите можности. Така, преку учество на заедничките обуки, постои запознавање, воспоставување контакти, размена на податоци и искуства, а постои можност за интензивирање на соработката со заеднички едукативни предавања за родовата еднаквост наменети за жените, во соработка со Општина Кавадарци во следната 2020 година, како што е планирано во Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година.

Посочени се **голем број придобивки и новитети во општината** од почетокот на проектните активности од кои како најзначајно е донесувањето и усвојувањето на Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година. Дополнително се наведуваат и: стекнати вештини и знаења за функционирањето на КЕМЖМ, подигната свест за имплементирање на концептот на родова еднаквост локално и прибирањето на родово разделени податоци. Имајќи ги предвид целите на проектните активности, ова наведува на заклучок дека токму вклучувањето на Општина Неготино во нив придонело кон промени и подобрувања во областа на родовата еднаквост во општината.

Детектирани се неколку **теми и области што би требало да бидат опфатени во некои идни активности**, како на пример: поголема активност на КЕМЖМ со разгледување на сите програми и предлагање мерки за унапредување на родовата еднаквост; заживување и стимулирање на женското граѓанско организирање, женскиот спорт и економско јакнење и осамостојување на жените преку вработување; обуки во други сегменти на родовата еднаквост како што е родово одговорното буџетирање, како и дополнителни обуки за општинските и административните работници од другите локални институции.

4. ОПШТИНА ДЕМИР КАПИЈА

Во поглед на мерките преземени од Општина Демир Капија заради надминување на состојбата на нееднаквост меѓу жените и мажите забележлива е промена во однос на претходната состојба. Имено, пред вклучувањето во проектните активности општината немаше преземено никакви мерки насочени кон подобрување на положбата на жените сметајќи дека нивната општествена положба не е неповолна и дека нема родова нееднаквост. По реализацијата на проектните активности, општината создала база со родово разделени податоци, КЕМЖМ започнала да функционира и ја одржала својата прва седница.

И во Општина Демир Капија, како и во Општина Неготино, **овие почетнички мерки можат да се окарактеризираат како свртување на општинската родова машинерија кон градење на сопствени капацитети** за вклучување на родовите перспективи во општинските текови и сеопфатна примена на принципот на еднакви можности.

Состојбата се разликува и во однос на постигнатите видливи промени и значајни резултати во насока на унапредување на родовата рамноправност, **кои се новитет** во функционирањето и операционализацијата на принципот на еднакви можности на жените и на мажите. Претходно промените беа делумни и во областа на еднаквата застапеност на жените и на мажите, односно зголемување на бројот на жени на одлучувачки позиции во општинските институции како релизација на една генерална заложба. По вклучување во проектните активности, општината се свртува и се фокусира кон жените од руралните средини, консултирајќи ги за нивните приоритети и потреби и реализирајќи едно од

нивните барања кое било идентификувано низ процес на консултации – изградба на постојки во руралните средини.

Постои напредок и во поглед на функционалноста на општинската КЕМЖМ која не одржала ни една седница во претходниот период, односно била целосно пасивна. По вклучувањето во проектните активности комисијата одржала една, практично **основачка седница**, на која била донесена одлука за реализација на барањата на жените од руралните средини за изградба на постојки во руралните средини, а во подготовка била и следната седница.

Забележливо е извесно подобрување на состојбата по однос на извршувањето на најзначајната функција на КЕМЖМ. Иако по вклучувањето во проектните активности одржана е една седница на КЕМЖМ, на неа не се разгледувани општински развојни програми, планови и акти, но донесена е одлука за изградба на постојки во руралните средини. Ова имплицира **почетно ниво на комисијата функционалност**.

Во поглед на **консултирањето на жени** со цел идентификување на нивни приоритети и потреби заради идно инкорпорирање во општинскиот буџет, како резултат на проектните активности направени се средби и консултации со жени во неколку рурални средини со користење на фокус групи како нов метод. Претходно градоначалникот вршел родово неутрални теренски консултации. Евидентни се позитивни разлики во консултативните практики кои имаат тенденција да станат институционализирани, родово сензитивни и фокусирани на женските приоритети и потреби.

Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година е усвоен на седница на КЕМЖМ и на Советот на Општина Демир Капија.

За разлика од претходно нефункционална КЕМЖМ која немала никакви предлози, по вклучување во проектните активности комисијата станува продуктивна и **има предложено** подигање на свеста и на информираноста на жените за остварување на нивните права, како и подготовка на програма за заштита од дискриминација и семејно насилство. Дополнително комисијата има предлози за почести средби со жените, анализа на потребите на руралните жени, спроведување на хуманитарни акции, како и изградба на автобуски постојки во 3 места за руралните жени.

Во претходниот период Советот бил лишен од комисијскиот родов филтер при подготовка и усвојување на стратешки документи, развојни програми, акти и одлуки

и при нивното имплементирање. По вклучување во проектните активности, **првиот конкретен продукт** на активираната КЕМЖМ бил прифатен од Советот, па, со ребаланс на буџетот, изградени биле три постојки во руралните средини.

Пред вклучувањето во проектните активности, демиркаписката родова машинерија не остварувала професионални контакти со невладини организации, здруженија, научни и стручни, заради изнесување на нивни мислења по прашања што се разгледуваат на седниците на КЕМЖМ. За разлика од порано, сега веќе **ја препознаваат единствената женска невладина организација „Женско лоби“ како локален ресурс** со кого имаат воспоставено добра соработка, во согласност со тековните потреби, што е пресвртница во комуникациските практики на КЕМЖМ и на координаторката на Општина Демир Капија.

Евидентирана е и **подигната свест**, односно испитаничките потврдуваат дека вклучувањето во проектните активности им помогнало многу, им ги разјаснило работите, посебно што претходно не биле запознаени со работата на КЕМЖМ, сè од направеното им било само пресликување низ годините. Проектните активности придонеле за зголемување на знаењата кај советниците и општинската администрација за ингеренциите во доменот на еднаквите можности на жените и на мажите и како можат да влијаат при донесувањето на предлозите и во одлучувањето, посебно во секторот финансии, што им ја олеснило реализацијата на мерката за жените и зголемувањето на буџетот за тоа; добиле насоки и разјаснување на работите. Исто така подигната е свеста за надминување на сè уште постојните стереотипи за улогите на жените и на мажите, како и подигната свесност за можноста нешто да направат заеднички во овој домен.

Кај советниците и општинската администрација се забележуваат **новостекнати знаења и перцепции**, посебно во делот на нивните надлежности во областа на еднаквите можности на жените и на мажите, влијанието што можат да го вршат врз донесување на одлуки, давање предлози, учество во подготовка на буџетот, употребувајќи родово сензитивен пристап. Посебен исчекор е направен во **финансиите кои се удвоени** наместо да бидат пренаменети. Сменета е перцепцијата на советниците кои мнозинството се мажи, што се огледа во едногласното усвојување на мерката предложена од КЕМЖМ.

Собирањето на родово разделени податоци, кои претходно не постоеле во Општина Демир Капија, е започнато, **изработена е дата база** и нејзиното снабдување со податоци се приведува кон крај. Во овој дел нотирано е унапредување на состојбата.

Непроменета е состојбата во однос на користењето податоци од научни истражувања и истражувања од граѓанскиот сектор. Имено, КЕМЖМ сè уште не користи такви податоци од граѓанскиот сектор, иако се идентификувани изворите од кои можат да црпат податоци во иднина.

Постојат мали, но **позитивни исчекори** во поглед на потенцијалот за меѓуопштинска соработка на полето на еднаквите можности меѓу жените и мажите по проектните активности, односно воспоставени се контакти и повремена комуникација според потребите со родовите машинерии на општините вклучени во проектот со цел споделување на искуства или консултации.

Удвојувањето на предвидениот општински буџет од 50 000 на 100 000 денари за 2020 година и целосното искористување на буџетот за 2019 година за **изградба на три автобуски постојки во селата** се позитивни примери. Иако средствата биле доволни само за една постојка, а периодот за реализација многу краток, претставничките од локалната родова машинерија се посебно горди што успеале со големи напори да ја реализираат оваа мерка скроена според потребите на консултираните жени, што значи дека наученото во овој период и низ сите проектни активности веќе започнало да се применува во пракса. Ова е **најголемото достигнување** на Општина Демир Капија во областа на родовата еднаквост.

Во некои идни активности би требало да бидат планирани **дополнителни обуки** за советниците и за целокупната администрација која би требало да биде обучена и да им помага на советниците за прашања од родовата еднаквост, посебно во делот на законските ингеренции и родово одговорното буџетирање.

Како посебна поента издвоено е дека на Општина Демир Капија ѝ е потребен **заменик-координатор за еднакви можности на жените и на мажите** кој би бил родово сензитивен заради заедничко дејствување со координаторката за да се надмине маргинализацијата на ова прашање во општината и за да се запази принципот на еднакви можности во секојдневното општинско работење.

5. ОПШТИНА КАВАДАРЦИ

Според наводите на испитаничките, во претходниот период пред проектните активности општината била активна во полето на унапредување на родовата еднаквост. Наведени се преземени мерки и активности во областа на образованието; идентификувани се пречките кои оневозможуваат активно учество на мажите и на жените, зголемено е вклучувањето на жените како активни партнери во развојните проекти, преземени се активности на жените пензионерки. Исто така се преземени мерки и во областа на унапредувањето на средината, што ги охрабрува и мажите и жените да работат на остварување на целите со заеднички сили; зголемена е контролата на жените и на мажите над ресурсите; поголем е пристапот на мажите и на жените до основната инфраструктура; учество во многу програми за изградба, за осветлување и посебните програми за руралните и земјоделските средини; превенција и подобрување на здравјето на мажите и на жените.

Единствена конкретна мерка која се наведува во периодот по проектните активности се однесува на **донесувањето на Годишниот план за седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година**, што за неа претставува одреден исчекор бидејќи досега комисијата работела без план и програма, значи стихично и по потреба, без потребната структурираност.

КЕМЖМ од Општина Кавадарци доживува **преструктурирање** и од постоечките 5 членки, со доброволно пријавување на двајца советници мажи, вкупниот број на членови на КЕМЖМ од 2019 година изнесува 7. Иако со тоа се постигнува побалансирана застапеност на половите, сепак, споредено со период пред започнувањето на проектните активности,

бројот на одржани седници не е зголемен и не одразува зголемена фреквенција за одржувањето на седниците.

Споредено со периодот пред започнување на проектните активности, кога како **главна материја за работа на КЕМЖМ** се предлозите за обуки за жени Ромки, за жени жртви на семејно насилство, едукација на жените за бесплатни гинеколошки прегледи и други обуки со родов предзнак, по завршувањето на проектните активности фокусот се става на разгледување пред донесување на општински програми, и тоа: за комуналии и урбанизам, за социјална заштита, за финансии и буџет, Програмата за култура, спорт и меѓуопштинска соработка, истакнувајќи ја активноста и вклучувањето на КЕМЖМ, што е резултат на променетите сфаќања и перспективи, осознавањето на надлежностите, можностите и моќта што ја има оваа комисија да врши промени и финансиски зафаќања во сите програми.

Иако општината располага со голем број алатки за консултирање граѓани како што се „Мој општинар“, телефонски и електронски јавувања, теренски средби со градоначалникот и советниците, сепак тие **не се дизајнирани за посебно идентификување на потребите и на приоритетите на жените**. Сите наведени алатки се употребуваат и пред и по започнувањето на проектните активности.

Годишниот план за активности и седници на КЕМЖМ е донесен и усвоен и на седница на Советот, што претставува индикатор за успешност и функционалност на комисијата. Исто така усвоен е и Локален акциски план и програма за еднакви можности на Општина Кавадарци.

Предлозите на КЕМЖМ за унапредување на еднаквите можности по проектните активности се однесуваат на водење на родово разделени статистички

податоци, предлози за заштита на жртви на семејно насилство, здравствена заштита и едукација, образование. Во периодот пред проектните активности доминираат предлози врзани за едукација од страна на членовите на КЕМЖМ, додека по нив се проширува дијапазонот што претставува самото по себе чекор напред во општото поимање на родовиот концепт.

Според тврдењата на испитаничките, сите предлози на КЕМЖМ се прифатени од страна на Советот, што е позитивна околност, иако од контекстот на вкупните одговори се доведува во прашање тежината на самите предложени мерки.

Како едно од општинските достигнувања во областа на родовата еднаквост е потенцираното внима-

ние за **еднаква застапеност** на жените и на мажите при нови вработувања во новоотвореното јавно претпријатие во општината.

Мислењето на испитаничките е дека **нема воспоставени трајни механизми за соработка со невладините организации**. Нотирана е соработка со една локална женска невладина организација, но за периодот пред започнувањето на проектните активности. Иако актуелно на веб-страницата на Општина Кавадарци се запишани педесетина локални невладини организации со различни области на дејствување, соработката со општината речиси и да не постои во последниот период, што имплицира пасивност во оваа смисла. Провејува и мислењето дека иницијативата за соработка треба да потекне од невладиниот сектор.

Зголемената свест за родовата еднаквост кај советниците и општинската администрација за работата на КЕМЖМ испитаничките ја гледаат во решителноста за започнување со прибирање на родово разделени податоци и генералното следење на состојбите во областа на родовата застапеност. Отсуствуваат одговорите кои се поврзани со сознанијата и перцепциите за креирање на локалните родови политики и општинските програми. Ова претставува позитивен, но сепак лимитиран исчекор во однос на подигнатата свест или иницијативност.

Собирањето на родово разделени податоци е започнато и е еден од главните аргументи на општинската администрација за подобрување на состојбата со родовата нееднаквост во општината. Пред започнувањето на проектните активности отсуствува собирање на овие податоци или таму каде што ги има биле инцидентни, стихижни, неорганизиран и несистематизирани. Преземањето на табелата од Општина Свети Николе во голема мера го олесни собирањето на овие податоци кои сега се редовни, систематизирани и достапни во секое време.

Подобрување во овој дел постои бидејќи по проектните активности КЕМЖМ знае каде да бара податоци кога се чувствува дефицит на истражувања и на информации, како и на систематизирани податоци, а тоа се истражувањата од невладините организации. Во периодот пред започнувањето на проектните активности, користењето на истражувањата се темели на податоци од Државниот завод за статистика и од АВСРМ, но проширените видици на КЕМЖМ ги упатуваат да користат податоци од истражувањата на НВО кои се свежи и поподаточни.

Општина Кавадарци остварува **соработка со соседни општини** во вид на договарање и координирање за заеднички состаноци, често на јавни дискусии, изработка на планови и на програми, едукација од областа на здравството со вклучување на соседни општини, значи искористени се некои видови меѓуопштинска соработка, но доминираат другите форми на контакти.

Испитаничките идентификуваат неколку области и теми кои би можеле да бидат опфатени во идни обуки како на пр. такви што се однесуваат на жртвите на семејното насилство, средношколците, правата на жените и можностите за финансиска независност на жените, но интервјуираните не лоцирале теми и области кои би ги опфатиле самите нив. Истовремено испитаничките ја изразуваат потребата од продолжување на соработката со Квина тил Квина (Kvinna till Kvinna) и со Организацијата на жените на Општина Свети Николе заради континуитет, како и заради завршување на започнатите активности.

6. ОПШТИНА СВЕТИ НИКОЛЕ

Во поглед на мерките преземени од Општина Свети Николе за надминување на нееднаквоста на мажите и на жените, од периодот на започнување на проектните активности, **видливи промени** има во неколку сегменти.

Имено, претходното истражување покажуваше задоволство на интервјуираните од состојбата на мажите и на жените во општината, што се темелеше исклучиво на бројот на вработени жени, бројот на директорки во јавните претпријатија и сл., без да се земе предвид дали при процесот на донесување одлуки е инкорпорирана родовата компонента, како и други општествени параметри.

По завршувањето на проектните активности, интервјуентките **фокусот го ставаат на инкорпорирање на родовата компонента во сите општински програми**; соработката со невладиниот сектор за прибирање на податоци од терен за консултација на граѓаните во градењето на општинските политики и програми;

усвојување на Правилник за доделување на средства на самохрани родители; се подготвува Правилник за доделување на средства на жртви на родово базирано насилство со буџет од 100 000 денари од Програмата за социјална заштита, ставка за родова еднаквост; Правилник за доделување на средства од Програмата за млади, спорт и НВО; како и родово одговорна Стратегија за развој на спортот со мерка дополнителен стимул за спортски клубови кои ќе направат секција за помалку застапениот пол; во 2019 година набавен е породилен бокс и воведен е локален јавен превоз во седум села, двапати дневно, мерка што многукратно им го олеснува животот на жените од руралните средини. Исто така **изработена е табела за прибирање на родово разделени податоци** од страна на општинската администрација со потребните параметри која не само што ќе ѝ помага на Општина Свети Николе туку и таа веќе е преземена од повеќето општини во државата на кои ќе им биде од голема корист. Од наведеново евидентно е дека е направен **битен исчекор во насока на родова еднаквост**.

Во Општина Свети Николе, во 2018 година, КЕМЖМ има одржано три седници, но немала регуларна пракса на одржување седници бидејќи не ги разгледувала програмите. За 2019 година, поточно почнувајќи од септември, **КЕМЖМ се составува регуларно**, еднаш до двапати месечно, што е главен квантитативен показател за резултатите од проектните активности.

КЕМЖМ на Општина Свети Николе се карактеризира со **интензитет во својата работа**, со интервенции во Програмата за социјална заштита, градежно земјиште,

Програмата за невладин сектор, Програмата за спорт и млади и креирање на Стратегија за развој на спортот и сите програми што се буџетски покриени од општината.

Годишниот план на седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година е усвоен на седница на Советот при крајот на декември 2019 година, а Програмата за работа на Советот каде што влегуваат точките од КЕМЖМ е усвоена во јануари 2020 година.

Невладините организации (Граѓанска иницијатива на жени ГИЖ и Организација на жените на Општина Свети Николе) **се клучните фактори за идентификувањето на потребите и на проблемите на жените**, поточно на жените од руралните средини. Активностите на ГИЖ во изминатиов период беа насочени кон изработка на картички преку кои жените од руралните средини ги изразија своите потреби и приоритети и тие беа доставени до општината. Резултатите се презентирани на јавна седница и всушност претставуваат водилка за понатамошното креирање на програмите и на политиките на општината. Жените од руралните средини се оние кои се таргетирани во овој период, пред сè затоа што жените од урбаните средини се смета дека имаат подобар пристап до институциите.

Со цел унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите, КЕМЖМ предложи да се направи **Стратегија за развој на спортот**. Дополнителен стимул ќе биде определен кон средствата кои ги користат спортските клубови доколку развијат определена секција од помалку застапениот пол, односно да се добиваат дополнително 20 %, односно 30 % соодветно, што ќе зависи од локалната самоуправа.

Предложените мерки од страна на КЕМЖМ на Општина Свети Николе во целост се прифатени од Советот на општината.

Ако во претходното истражување заклучокот беше дека мерките и активностите предложени од КЕМЖМ претежно не се земаат предвид или пак оние мерки кои се инкорпорирани во општинските програми во најголема мера остануваат нереализирани, од новите интервјуа и податоци можеме да заклучиме дека сите предложени мерки и активности од страна на КЕМЖМ во целост се прифатени од страна на Советот. Како резултат на ова може да констатираме дека КЕМЖМ за разлика од порано сè повеќе станува **значаен фактор** во општинското дејствување.

Во претходниот период постоела соработка со НВО-секторот, посебно со двете многу активни женски организации од Општина Свети Николе, како и две меѓународни и една национална организација. Оваа година формирана е група во која учествуваат претставнички на женските граѓански организации, како и претставнички на локални разграноци на политички партии, кои заедно со претставничките на КЕМЖМ организираат акции и даваат поддршка за структурно и попрофесионално етаблирање на КЕМЖМ, но исто така и за подобро искористување на изворите на стручни податоци и нови сознанија. Свкупно востановен е **континуитет во соработката** на КЕМЖМ со граѓанскиот сектор.

Општ впечаток е дека **нивото на свест и на знаење за родова еднаквост** кај советниците и општинската администрација **е зајакнато** во споредба со претходната состојба.

Стегнати се нови знаења, променети се перцепциите за родова еднаквост посебно кај советниците од машкиот пол кои, пред почетокот на проектните активности, беа прилично несензитивни. Прибирањето на родово разделени податоци

како алатка најмногу помогна во „одгатнувањето“ и разбирањето на родовиот концепт за дел од советниците бидејќи сега покрај филозофскиот пристап за родовиот концепт кој беше апстрактен за дел од советниците, тие имаат и еден опиплив или видлив дел за нив, а тоа се родово разделените статистички податоци. Освен тоа формирана е една интерсекторска група за родово одговорни локални политики составена од 12 членови претставници од сите сектори и одделенија во општината која ќе има задача да развива и да спроведува родово одговорни политики во Општина Свети Николе што дополнително ќе влијае на **воспоставувањето на родовата еднаквост во општината**. Овој напредок во извесна мера се должи на повеќе различни процеси обезбедени со екстерна помош.

Во месец октомври, општинската администрација изработи една **табела со битни параметри за сите 11 институции** чиј основач е Општина Свети Николе. Се одржа презентација за начинот на функционирање и пополнување на оваа табела, и веќе на почетокот на декември ги имаше првичните резултати од собраните родово разделени статистички податоци. Оваа табела е препознаена за **позитивен пример** за собирање родово разделена статистика и таа е прифатена и веќе се користи во други општини.

Порелевантни, посвежи и подостапни податоци според испитаниците се податоците добиени од истражувањата од граѓанскиот сектор. Тие не само што користат повеќе податоци туку и самите истражуваат, споредуваат податоци на локално и на национално ниво, па и на интернационално, за разлика од претходно.

Освен што општината има **отворено консултации со локалните женски граѓански организации** и уште други две локални граѓански организации кои се многу активни во Општина Свети Николе, КЕМЖМ има назначено лица за комуникација за секоја организација посебно. Целта на назначувањето на овие лица е да се подобри комуникацијата со граѓанскиот сектор, но и да се структурира и да се формализира линкот меѓу КЕМЖМ и НВО.

Како и за претходните општини, и за Свети Николе се карактеристични **понеформални меѓуопштински контакти и размена на искуства**, како и утврдување на недостатоци во областа на родовата рамноправност. Сепак, не се идентификувани институционализирани форми на меѓуопштинска соработка. Се потврдува потребата за ваква соработка на суштински регионални прашања и политики.

Сумарно, како најголеми достигнувања на општината, би се издвоиле **подигањето на свеста за родовата еднаквост** и разбирањето на важноста на родовиот концепт кај општинската администрација и советниците, но и кај граѓаните воопшто, што резултираше со голема вклученост и интензивни активности во две кампањи со родов предзнак при крајот на 2019 година, како и зголемената свесност за единственост и заедништво во унапредување на родовата еднаквост од сите чинители, вклучувајќи го граѓанскиот сектор, претставничките на различни политички партии и општинската администрација.

Детектирани области кои би требало да се опфатат во **идни обуки** се образование за еднаквост и недискриминација од најмала возраст, како и економско јакнење модификувано на потребите на руралните и урбаните жени со поддршка за формализирање и развој на бизнисите.

7. ЗАКЛУЧОЦИ

Со цел придвижување во насока на обезбедување еднакви можности за мажите и за жените на локално ниво, нужен е **континуитет во заложите и систематичност во дејствувањето** и на централно и на локално ниво. Во извесна смисла, овој извештај ги покажува **општинските исчекори** во репрезентативен примерок на општини во Вардарскиот Регион кои биле можни да се остварат во рок од една година. Особено е битно да се прилагодат очекувањата во однос на достигнувањата на општините со оглед на нивната различна појдовна точка, големина, различна основна функционалност, како и различни финансиски и административни капацитети. И покрај општинските специфики, забележано е **општо умерено, но квалитетно придвижување во позитивна насока** во секој домен, со посебен акцент на преземање конкретни мерки и усвојување на планови, програми и буџети поминати низ родов филтер.

Во сите општини **зголемен е бројот на одржани седници** на КЕМЖМ, а подигнато е и нивото на содржината која се разработува на истите седници. **Сите 5 општини имаат усвоено План за седници и активности на КЕМЖМ за 2020 година** со што се обезбедуваат тематски седници кои ќе придонесат за генерално процесирање на општинските документи низ родова призма. Секоја општина има специфична динамика во однос на разгледувањето на општинските акти од страна на КЕМЖМ, меѓутоа кај сите може да се констатира напредок на ова поле.

Востановена е пракса на консултации со жени за идентификување на приоритети и проблеми, а во овој период претежно се консултирани жени од рурални средини, што е битно за инкорпорирање на нивните потреби во локалните јавни политики.

Исто така кај сите општини евидентирана е и **умерено зголемена свест за еднаквите можности како кај советниците, така и кај администрацијата**, што се должи на вкупноста на процесите што се одвиваа за времетраење на проектните активности. На свеста влијае и воспоставената пракса на внатрешни консултации на координаторот за еднакви можности на жените и на мажите со повеќето општински одделенија.

Забележан е тренд за остварување **професионална комуникација, размена на информации и други видови неформални контакти меѓу претставници на општините**, меѓутоа доминира состојбата на неискористеност на можностите кои произлегуваат од меѓуопштинската соработка, а изостанува и свест за тоа

што претставува и опфаќа овој поим во смисла на институционалните, административните и финансиските можности предвидени со Законот за меѓуопштинска соработка². Во овој контекст, фактички можат да се најдат најкраткорочните, а ефективни решенија за делење на административните капацитети, како на пр. вработено

лице како координатор за еднакви можности на жените и на мажите во неколку блиски општини, ресурси за следење и контрола на состојбите во областа на еднаквите можности, за креирање локални јавни политики и сл.

Со исклучок на една општина каде што напредокот е помалку маркантен и резултатите добиени од истражувањето за мониторинг извештајот се преплетуваат и во голема мера се поклопуваат со претходните состојби увидени во неа, кај другите четири општини карактеристичен е напредок, особено во смисла на тоа што сè што е предложено од КЕМЖМ е прифатено и е усвоено од страна на советите, а некои од усвоените решенија веќе се и предметени во смисла на реализација на конкретни мерки. Оваа нова состојба укажува на неколку заклучоци.

Прво, фактот што и покрај релативно малите финансиски капацитети на општините доаѓа до **одвојување на поголеми средства за намената на еднаквите можности на жените и на мажите** значи дека постои зголемена свест кај сите одлучувачки општински чинители за користење на некаков буџетски простор за негово прилагодување во насока на повисоко задоволување на потребите на жените.

Второ, укажува на **прилагоденост на барањата на КЕМЖМ** во однос на реалните можности за ваквото буџетско прилагодување.

Трето, укажува на **поголема иницијативност на КЕМЖМ** во согласност со зголемените сознанија во однос на тоа кој е доменот на дејствување на КЕМЖМ при што сè повеќе се зголемува конструктивната енергија, а се намалува ставот „штом нема пари, нема ништо ни да иницираме да се направи“.

Карактеристична за успешните општини е **синергијата**, односно оние општини каде што постои **кохезивност**, а не подвоеност по партиска линија во КЕМЖМ, но и во советот се поподложни на тоа да обезбедат **одржливост** на позитивните трендови во областа на еднаквите можности.

Во таргетираните општини е поттикната и **пракса на собирање родово разделени податоци** при што две општини предничат со **изработени дата бази**, додека кај другите овој процес е побавен, што се должи исклучиво на човечки фактор, а не на општинските прилики. Поттикнати се и **професионални контакти за родова еднаквост со граѓански организации**, а идентификувана е и потребата за продолжување на соработката со проектните поддржувачи, обуки, финансии и контакти; како и активен ангажман и вклучување на сите релевантни чинители во областа за постигнување на поголеми резултати.

² Закон за меѓуопштинска соработка, Службен весник на РМ, бр. 79/09.

АНЕКС

Прашалник за интервју

1. Какви мерки и во кои области се преземени во вашата општина со цел надминување на состојбата на нееднаквост меѓу жените и мажите во периодот од вашето вклучување во проектните активности до денес?
2. Дали во вашата општина се постигнати некои видливи промени и значајни резултати во насока на унапредување на родовата рамноправност од вашето вклучување во проектните активности? Може ли да ни наведете конкретни примери и да направите компарација со претходната состојба?
3. Дали има одржани седници на КЕМЖМ во периодот од вашето вклучување во проектните активности до денес и колку?
4. Дали и кои општински развојни програми, планови, акти и одлуки се разгледувани на седниците на КЕМЖМ во периодот од вашето вклучување во проектните активности до денес?
5. Дали и на кој начин биле консултирани жени со цел идентификување на нивни приоритети и потреби во општината со цел нивно идно инкорпорирање во општинскиот буџет?
 - А. Пред проектните активности_____
 - Б. По проектните активности_____
6. Ако биле консултирани, од кои средини биле жените?
 - А. Рурални
 - Б. Урбани
7. Дали е усвоен на седница на КЕМЖМ Годишниот план на седници и активности за 2020 година?
8. Кои мерки и активности за унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите ги има предложено КЕМЖМ во периодот од вашето вклучување во проектните активности до денес?
9. Дали и кои мерки и активности за унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите кои се предложени од страна на КЕМЖМ се земени предвид од страна на Советот на општината при подготовка и усвојување на стратешки документи, развојни програми, акти и одлуки и нивно имплементирање во периодот од вашето вклучување во проектните активности до денес?

10. Дали и колку често (конкретен одговор) КЕМЖМ и координаторите остваруваат професионални контакти со невладини организации, здруженија, научни и стручни, заради изнесување на нивни мислења по прашања што се разгледуваат на седниците на КЕМЖМ по вклучувањето во проектните активности? Кои?
11. Во која мера проектните активности го подигнале нивото на знаење и на свест за родовата еднаквост кај советниците и администрацијата кои учествувале во проектните активности?
12. Кои се новите сознанија и перцепции на советниците и на администрацијата во однос на родовата еднаквост по проектните активности?
13. Дали е започнато со собирање и дали се собрани родово разделени податоци од почетокот на проектните активности?
14. Ако не е започнато со собирање и ако не се собрани родово разделени податоци, кои биле причините за тоа?
15. Дали КЕМЖМ по проектните активности користи повеќе податоци од научни истражувања и истражувања од граѓанскиот сектор?
16. Дали општината има отворено консултации за родови прашања со женските граѓански организации?
17. Дали е зголемена меѓуопштинската соработка на полето на еднаквите можности меѓу жените и мажите по проектните активности и како се одвива таа? Кои се новите содржини?
18. Сумарно, кое е најголемото достигнување во овој период во областа на родовата еднаквост во вашата општина и колкаво е неговото значење на овој план?
19. Според вас, кои теми и области би требало да бидат опфатени во некои идни активности?
20. Дали имате да додадете нешто што можеби не ве прашавме?

Women's Empowerment
 Monitoring
 Advocacy
 Functioning Mechanisms
 Vibrant Civil Society
 Enhancing Democracy
 Women Advocacy
Local Gender Equality Machinery
 Lobbying Watchdog
 Gender Sensitive Initiatives
 Platform for Cooperation
Gender Equality
 Women's Rights
 Strengthened Awareness
Girls
 Gender Mainstreaming
 Networking
Watchdog
 Women solidarity
 Lobbying
 Equal Opportunities